

Küsimustiku
“Pärnu linna lasteaedade
õpetajate toe vajadused
muukeelsete laste õpetamisel”
kokkuvõte

Sisukord

Sissejuhatus.....	3
Millist tuge vajavad ja millist tuge on pakutud muukeelsetele lastele lasteaia keeleõppe toetamiseks?.....	3
Millist tuge vajavad ja/või saavad õpetajad muukeelsete laste õpetamisel?.....	5
Mida õpetajad vajavad või ei vaja lisaks küsimustikus esitatud tugimeetmetele.....	7
Vastajate arvates kõige tõhusamad õpetajate toetamise meetmed.....	7
Vastajate ootused Pärnu Rajaleidja infopäeva teemade valikus.....	9
Keelevaldkonna metoodilise nõustamise teemad.....	10
Lisainformatsioon, mida sooviti küsimustiku lõpus veel lisada.....	10
Kokkuvõte.....	11
Lisa 1.....	12
Lisa 2.....	14

Sissejuhatus

2024/2025 õppeaastast minnakse üle eestikeelsele õppele. Seoses sellega Pärnu Linnavalitsus koostöös Pärnu Rajaleidja ja Pärnu Õppenõustamiskeskusega soovivad kavandada muukeelsete laste õpetajate toetamist. Selleks paluti vastata küsimustele, mis aitavad kaardistada ja korraldada tugimeetmeid õpetajate reaalistest vajadustest lähtuvalt. Kuna laste toe vajadused ja vajadustest lähtuvad tugimeetmete rakendamine on otseselt seotud õpetajate igapäevatöö korraldusega, siis küsimustikus uuriti nii muukeelsete lasteaialaste toe vajadused ja tugimeetmete rakendamise ulatust kui ka muukeelsete laste õpetajate toe vajadused ja tugimeetmete rakendamist.

Küsimustiku täitmise periood: 28.05.2024-12.06.2024

Sihtrühm: HEV-koordinaatorid ning õpetajad, kelle rühmas on muukeelsed lapsed

Vastajate arv: 35

Vastajate lasteaegade arv: 11 (Pärnu linna munitsipaallasteaedade koguarvust 20)

Millist tuge vajavad ja millist tuge on pakutud muukeelsetele lastele lasteaia keeleõppe toetamiseks?

Muukeelsete laste vajadused ja vajadustest tulenevalt tugimeetmete rakendamine on lasteaedades erinev. Siiski kõik küsimustikus esitatud muukeelsete õpilaste vajadused olid läbivalt ära märgitud psühholoogilise toe vajadusest kasvavalt kuni logopeedi vajaduseni. Joonisel 1 on näha, et üle poolte vastanutest tõid välja vajadusena kolm toe pakkumise liiki:

1. logopeed (21 vastust 35-st)
2. eesti keele õpe individuaalselt (21 vastust 35-st)
3. abiõpetaja tugi rühma õppetegevuste ajal (21 vastust 35-st)

Vähemal määral (alla poole vastanutest), kuid siiski toodi välja järgmised muukeelsete laste eesti keele õppe toetamise vajadused:

1. eripedagoog (14 vastust 35-st)
2. eesti keele õpe väikeses rühmas (13 vastust 35-st)
3. huviringides osalemine (11 vastust 35-st)
4. psühholoog (10 vastust 35-st)

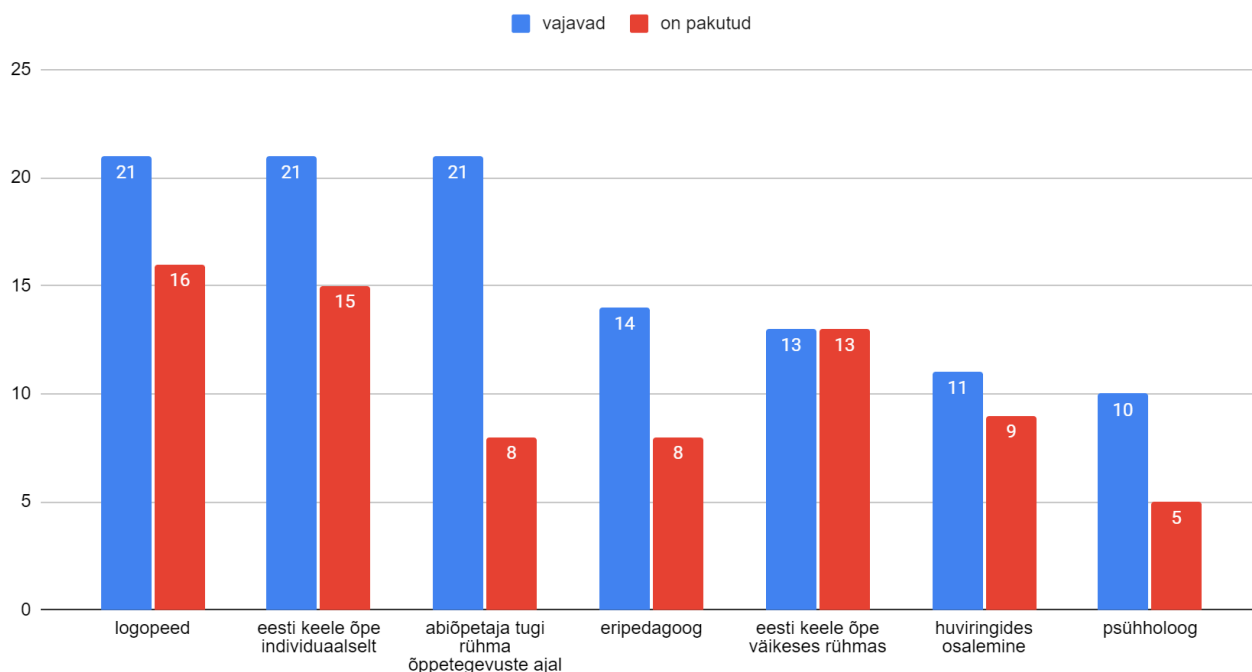
Joonisel 1 on näha, et lasteaedades pakutakse tuge enim märgitud vajaduste toetamiseks, kuid siiski mitte täiel määral. Kui “*eesti keele õpet väikeses rühmas*” märgiti toe vajadusena vähemal määral, siis seda rakendatakse tugimeetmena sajaprotsendiliselt (järelalus vastuste põhjal, mida saab arvestada ainult vastanute asutuste puhul). Positiivne on ka see, et

muukeelsete laste eesti keele õppe toetamiseks pakutakse huviringe samuti pea sajaprotsendiliselt. Siiski eripedagoogi ja psühholoogi teenuseid pakutakse märgitud vajadustest poole vähem. Välja toodud muukeelsete laste vajadustest lasteaias pakutav tugi on vajadustest madalamad või oluliselt madalamad järgnevate tugimeetmete liikides:

1. abiõpetaja tugi rühma õppetegevuste ajal (vajavad tuge 21, on pakutud tuge 8)
2. psühholoog (vajavad tuge 10, on pakutud tuge 5)
3. eripedagoog (vajavad tuge 14, on pakutud tuge 8)
4. eesti keele õpe individuaalselt (vajavad tuge 21, on pakutud tuge 15)
5. logopeed (vajavad tuge 21, on pakutud tuge 16)

Joonis 1

Millist tuge vajavad ja millist tuge on pakutud muukeelsetele lastele lasteaias keeleõppe toetamiseks?

Murekoht

Olulise vajadusena välja toodud abiõpetaja rakendamine rühma õppetegevuste ajal rakendatakse reaalsest vajadusest pea kolmandiku võrra vähemal määral ning lisaks lasteaia õpetajatel on lisakoormus muukeelsete laste keeleõppe toetamiseks individuaalse eesti keele tundide läbiviimisel. Mõlemad tugimeetmed eeldavad inimressursi ja asutuse eelarves vahendite olemasolu.

Muukeelsete laste eesti keele õppe toetamisel tugispetsialistide (eripedagoog, psühholoog) toe pakkumine on kaetud ainult pooltel juhtudel ning logopeedi teenust pakutakse vaid ⅓ juhtudel. Viimane viitab tugispetsialistide puudusele.

Vastajatel oli võimalik lisada küsimustikus esitatud muukeelsete laste toetamise loetelule need tugimeetmed, mis loetelus puudusid ja mida vajavad või saavad muukeelsed lapsed lasteaias. Lisaks toodi välja järgmised vajalikud tugimeetmed:

Vajatakse:

1. Huviringe lasteaias ei ole, lapsevanem on leidnud need väljapoolt lasteaeda
2. Huviringides osalemise võimaluste leidmine lapsele, kelle vanem ei ole maksejõuline
3. Mängimine ja suhtlemine eesti lastega, eestikeelsed lastesaated televisioonis
4. Tugiõpetajaga individuaalsed tegevused
5. Logopeed vene keeles kõnelevale lapsele emakeele paremaks omandamiseks
6. Tugiisik

Millist tuge vajavad ja/või saavad õpetajad muukeelsete laste õpetamisel?

Tagasisidest ilmnisid õpetajate enim välja toodud (üle poolte vastanutest) vajadused (joonis 2):

1. heade praktikate jagamine (25 vastust 35-st)
2. koolitused õppemetoodika osas (22 vastust 35-st)
3. keelevaldkonna metoodiline nõustamine (22 vastust 35-st)
4. kolleegi(de) tegevuste vaatlused (17 vastust 35-st)

Vähemal määral õpetajad vajavad, kuid siiski vajadus on olemas:

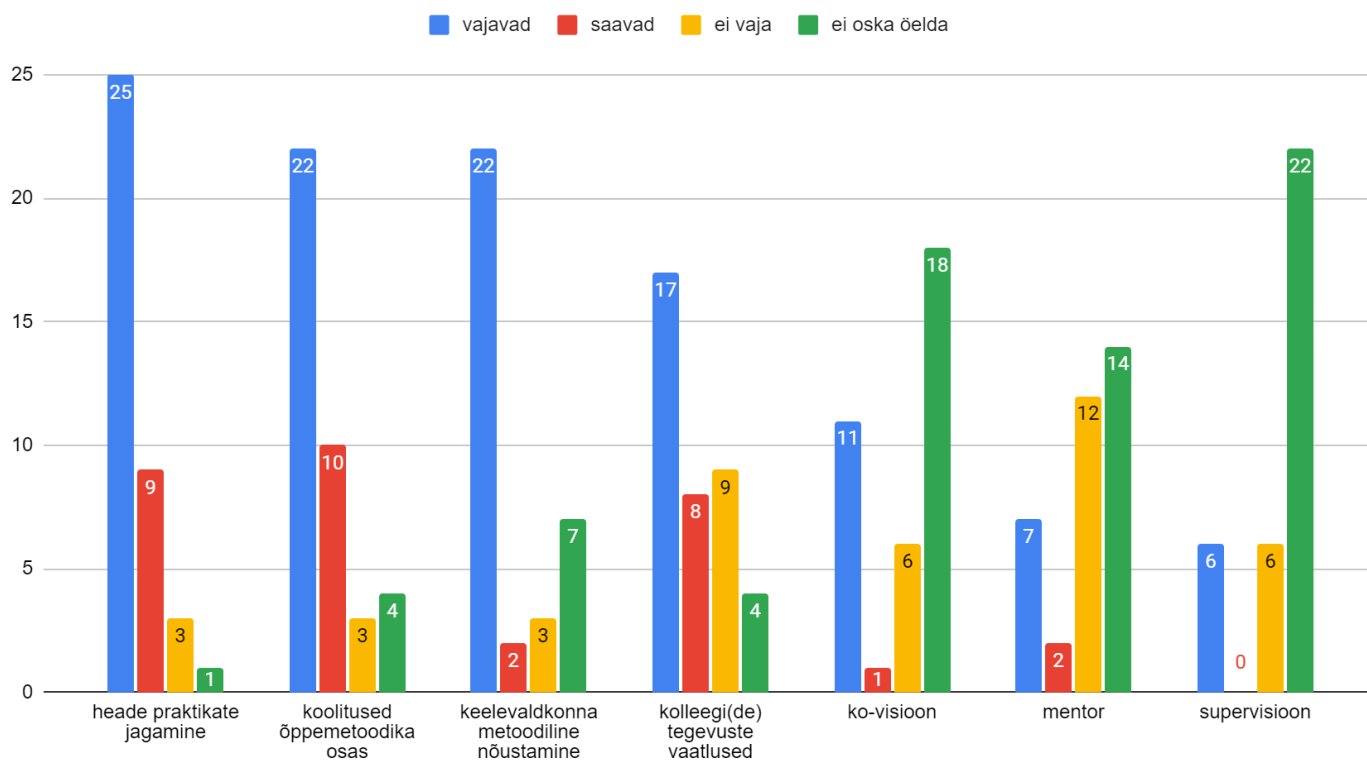
1. ko-visioon (11 vastust 35-st)
2. mentor (7 vastust 35-st)
3. supervisioon (6 vastust 35-st)

Tähelepanek

Muukeelsete laste lasteaia õpetajate poolt märgiti suuremal määral (pool ja üle poolte vastanutest) “ei oska öelda” supervisiooni (22 korral) ko-visiooni (18 korral), mentori (14 korral) ja keelevaldkonna metoodilise nõustamise (7 korral) tugimeetmete vajadustest. Samuti märgiti “ei vaja tuge” mentori (12 korral), kolleegide tegevuste vaatluste (9 korral) ning ko-visiooni ja supervisiooni (mõlemad 6 korral) tugimeetmetest. Viimane võib tähendada seda, et õpetajatel puudub kogemus või teadlikkus antud tugimeetmete võimalustest ja/või selle kasutegurist.

Joonis 2

Millist tuge vajavad ja/või saavad õpetajad muukeelsete laste õpetamisel?

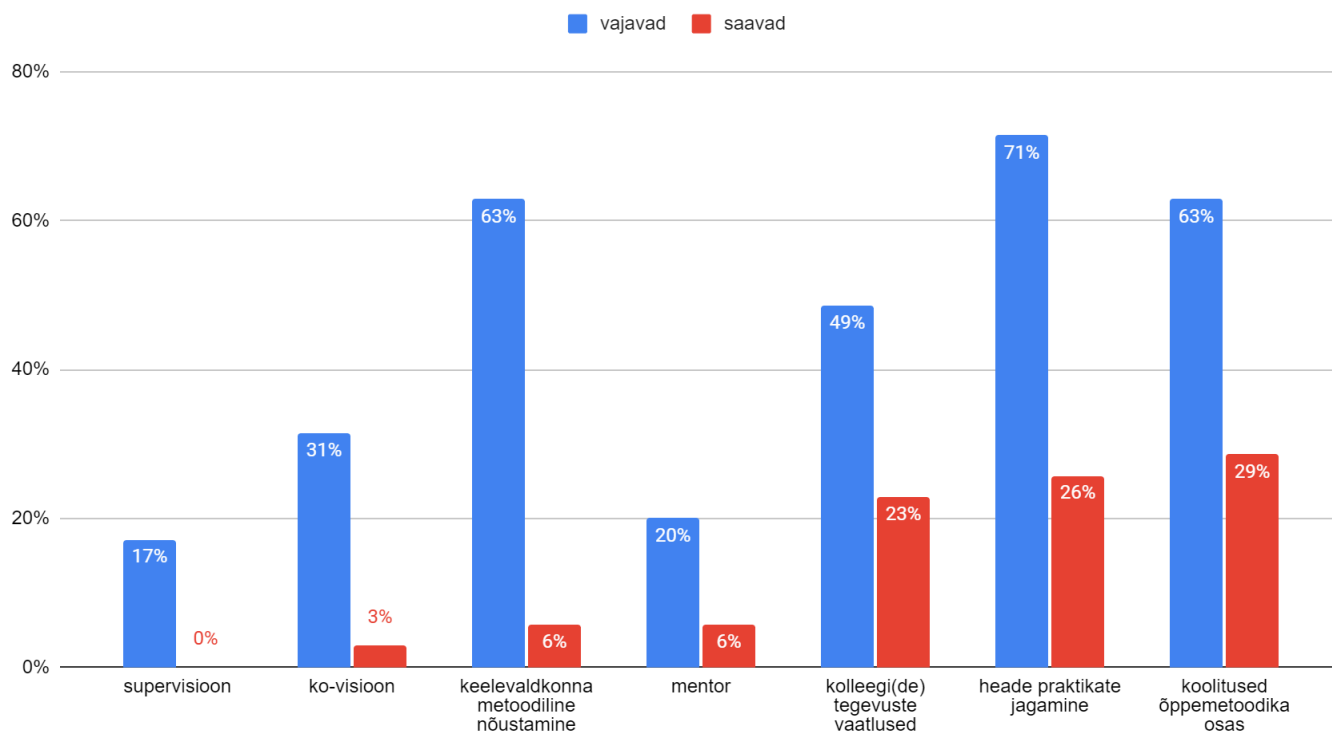
Kõigi vastanute seas välja arvatud protsentide näitajate skaalal (joonis 3) on näha, et muukeelsete laste lasteaiaõpetajad vajavad tugimeetmete rakendamist kõigis küsimustikus küsitud toe liikides, kuid saavad tuge pea kõigis küsimustikus loetletud tugimeetmetest väga vähesel määral ning ei saa üldse tuge supervisiooni näol.

Oluline

Kokkuvõttes saab öelda, et 2024/2025 õppeaastast tuleb rakendada kõiki küsimustikus loetletud tugimeetmeid muukeelsete õpilaste õpetajate toetamiseks. Sealhulgas senisest rohkem rakendada heade praktikate jagamist, koolitusi õppemetoodika osas ja korraldada kolleegide tegevuste vaatlusi. Ja lisaks tuleb toetada õpetajaid keelevaldkonna metoodilise nõustamisega ning tõsta õpetajate teadlikkust supervisiooni ja ko-visiooni tugimeetmete tõhususest.

Joonis 3

Vastanud õpetajate toe vajadused ja toe saamise seos

Mida õpetajad vajavad või ei vaja lisaks küsimustikus esitatud tugimeetmetele

Antud avatud küsimusele toodi välja järgmised vajadused:

1. Õppematerjalid muukeelsete laste õppe toetamiseks, kui neid on
2. Muukeelsete laste hindamisprotsess
3. Koostöö lapsevanematega (keelearjäär)
4. Linna tasandil võiksid just sisserännanud vene keelt kõnelevatele vanematele anda linnavalitsuse poolt kas mingisuguse brošüüri vms algteadmised meie riigi alusharidusest või koolikohustusest: nt et koolikohustus algab 7-ndast eluaastast, kui on vajadus koolipikenduseks siis tuleb minna rajaleidjasse + et oleks lisatud sinna kontaktid jne. Ja et sellega tuleb tegeleda viimases rühmas st 6-7 aastaste rühmas kalendriaasta alguses, mitte kevade lõpus kui lõpupeod peal on.

Vastajate arvates kõige tõhusamad õpetajate toetamise meetmed

Küsimustiku avatud küsimusele “Millised õpetajatele suunatud tugimeetmed on teie arvates kõige tõhusamad?” vastanute arvamustest nähtub, et õpetajad väärtustavad enim kolleegidevahelist koostööd “heade praktikate jagamine”(16 vastust 35st) ja koolitusi

“*praktilised õppemetoodilised koolitused*” (14 vastust 35st) (vt joonis 4). Sellele järgneb “*kolleegide tegevuste vaatlused*” (7 vastust 35st), mis samuti kuulub kolleegidevahelise koostöö tugimeetme valdkonda. Väga vähesel määral (1-5 vastust 35st), kuid siiski toodi välja oluliste tugimeetmetena ”*tugivõrgustik asutuses*”, “*õppematerjalid*”, “*tugivõrgustik väljaspool asutust*”, “*tugispetsialistide olemasolu ja kättesaadavus*” ja “*keelevaldkonna metoodiline nõustamine*”. Lisaks märgiti abiõpetaja vajadust õppetegevuste ajal, õppetöö korraldust väiksemas grupis, juhtumipõhise lähenemise vajadust ning ko-visiooni. Üks vastaja tõi välja, et olemasolevad tugimeetmed on õpetajate toetamisel siiski puudulikud. Samas selle vastaja poolt polnud lisatud, millised meetmed oleksid realselt abiks.

Oluline

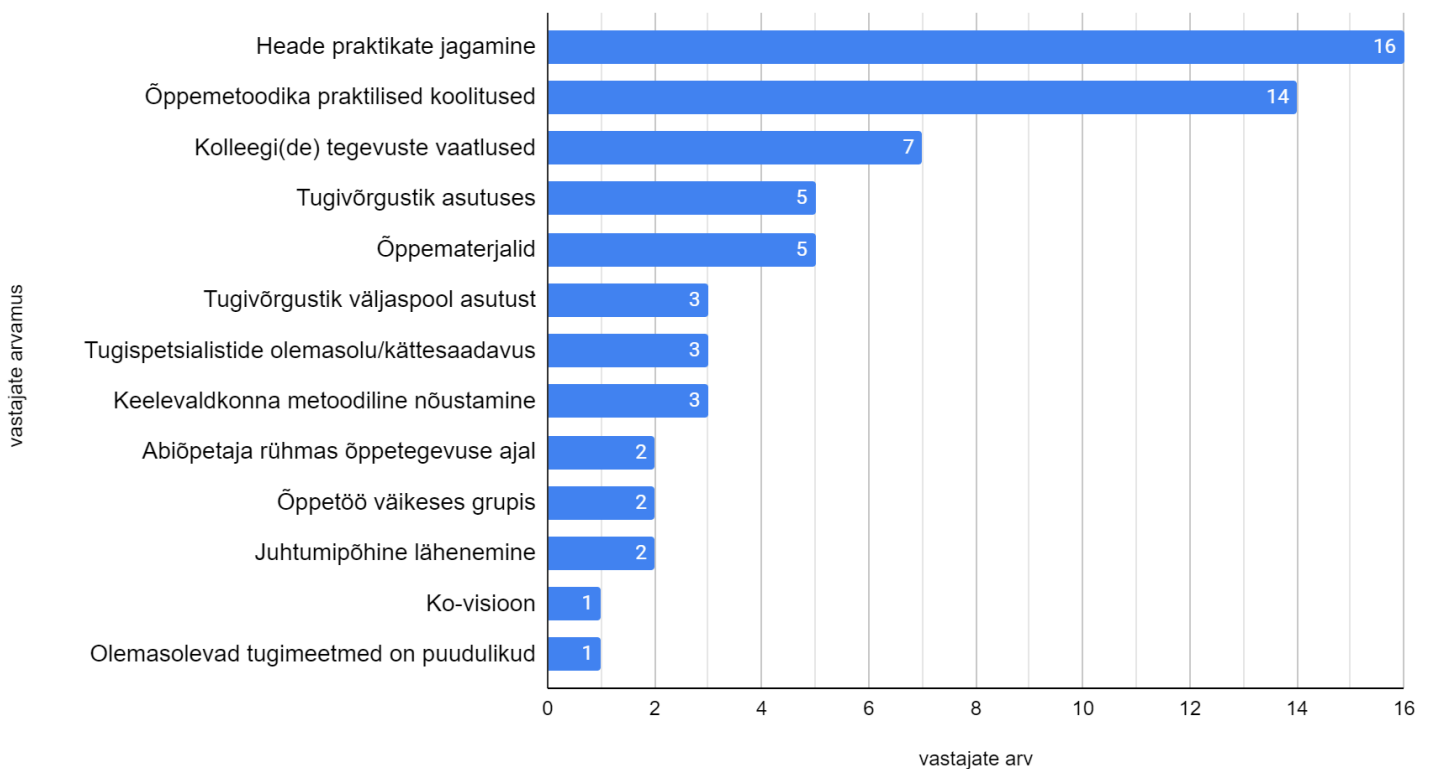
Avatud vastused kinnitavad vajadust jätkuvalt rakendada muukeelsete õpetajate toetamist heade praktikate jagamise ja kolleegide tegevuste vaatluste korraldamisega ning õppemetoodika osas praktiliste koolituste pakkumisega.

On oluline tõsta õpetajate teadlikkust keelevaldkonna metoodilise nõustamise ja ko-visiooni tugimeetmete tõhususest.

Arendamist vajavad tugisüsteem ning asutusesiseselt ja väljaspool asutust tugivõrgustiku toimimine, tugispetsialistide teenuse kättesaadavus, õppetöö korralduses abiõpetaja kaasamine või väiksemate õpperühmade loomine.

Joonis 4

Tõhusamad meetmed petajate toetamisel (vastajate arvamus)

Vastajate ootused Pärnu Rajaleidja infopäeva teemade valikus

Vastajate ootused jagunesid viite valdkonda. Neist kõige rohkem toodi välja õppemetoodika valdamisega seotud teemad, sh sihtkeele õpetamise metoodika ehk keelekümblusmetoodika, teise keele tõhusa õppe põhimõtted, metoodika koolituste vajadused, heade praktikate ja kogemuste vahetamise vajadused. Metoodika valdkonna temaatikat toodi välja 24 korral. Sellele järgnes samuti ülekaalukalt koostöö koduga ja vanemate nõustamine (12 vastust). Lisaks toodi välja heade praktikate jagamise teemat (5 vastust), muukeelsete HEV-õpilaste toetamise teemat ja ühte vastajat huvitas õppetöö korraldusega seotud teema (vt joonis 5). Kõigi vastajate poolt lisatud ootuste loetelu on esitatud lisas 1.

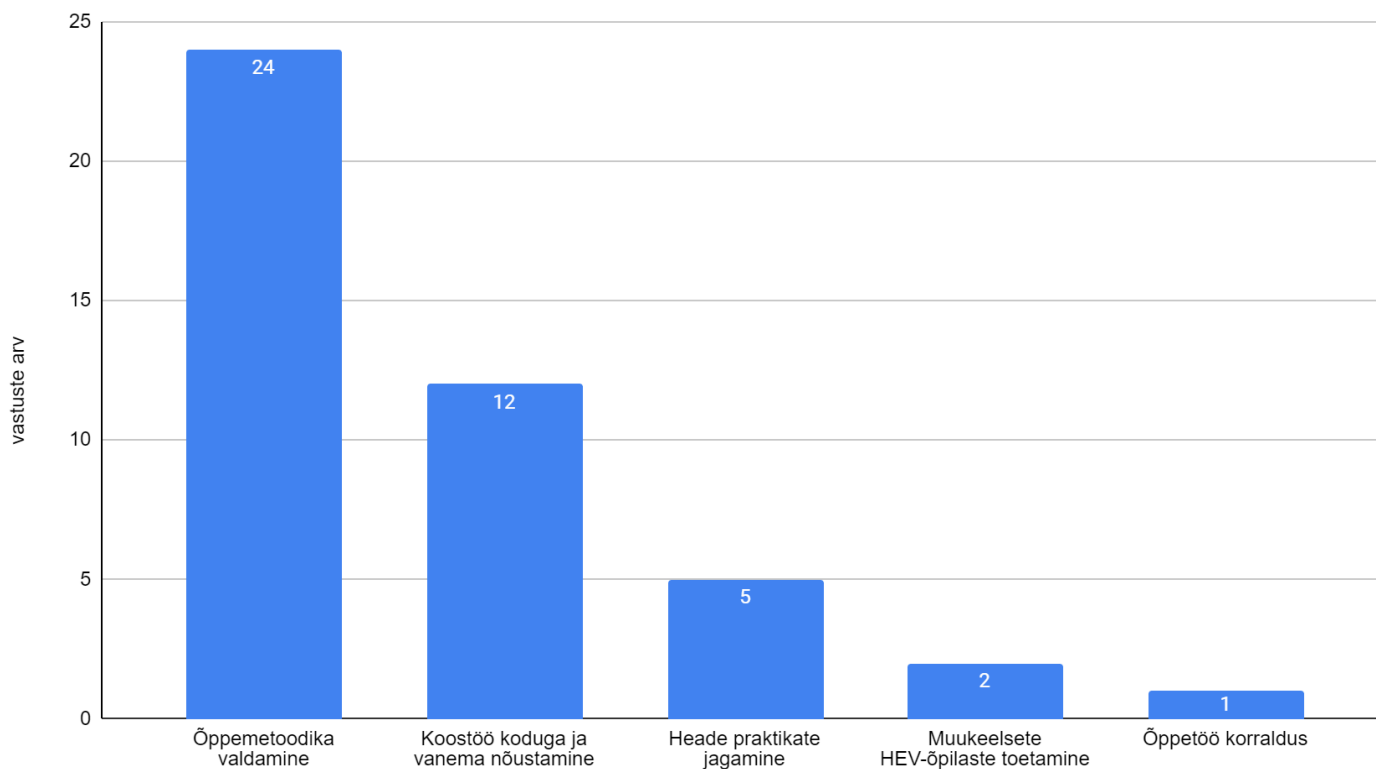
Oluline

Õpetajad vajavad koolitusi keeleõppemetoodika osas ning toetust ja suuniseid muukeelsete laste vanematega koostöö tõhustamiseks.

Sellele lisaks õpetajate toetamisel on oluline keskenduda heade praktikate jagamise süsteemsele korraldamisele ja muukeelsete HEV-õpilaste tugisüsteemi ja tugivõrgustiku koostöö tõhusamaks arendamisele.

Joonis 5

Vastajate ootused Pärnu Rajaleidja infopäeva teemade valiku osas

Keelevaldkonna metoodilise nõustamise teemad

Keelevaldkonna metoodilisel nõustamisel käsitlemiseks toodi välja 6 teemavaldkonda (vt lisa 2). Valdav osa 35-st vastusest on seotud sihtkeeles õpetamise metoodika rakendamisega (14 vastust). Sellele järgnevad kahanevalt kaasava hariduse rakendamine (8 vastust), õppevara kättesaadavus ja õpikeskkonna loomine (7 vastust), muukeelsete laste sihtkeeles suhtlemise motiveerimine (6 vastust), vanemate kaasamise ja nõustamine (6 vastust) ning õppetöö korraldus (4 vastust). Vastajate seas oli ka neid (4 vastust), kes ei väljendanud muret muukeelsete laste õpetamisel ja ei vaja hetkel sekkumist keelevaldkonna metoodilise nõustamise näol.

Tähelepanek

Kuigi õpetajad, vastates küsimusele “Millist tuge vajavad ja/või saavad õpetajad muukeelsete laste õpetamisel?” tõid välja vajadust keelevaldkonna metoodilise nõustamise saamiseks (63% kõigi vastanute seast, joonis 3), siiski, vastates küsimusele “Millised õpetajatele suunatud tugimeetmed on teie arvates kõige tõhusamad?”, ei pidanud nad seda tõhusaks tugimeetmeks (3 vastust kõigi vastanute seast, joonis 4). Seejuures toodi välja rida teemasid, mida soovitakse käsitleda keelevaldkonna metoodilise nõustamise saamisel. Tekkinud vastuolu kinnitab, et on oluline tõsta õpetajate teadlikkus keelevaldkonna metoodilise nõustamise tugimeetmest ning seda saab teha üksnes praktikas rakendamisel.

Oluline

Õpetajad vajavad keelevaldkonna metoodilist nõustamist. Seda kinnitab ka küsimusele “Millist tuge vajavad ja/või saavad õpetajad muukeelsete laste õpetamisel?” vastajate arv (22 ehk 63% kõigi vastajate seast), kes tõid välja vajadust saada keelevaldkonna metoodilist nõustamist (joonised 2 ja 3).

Lisainformatsioon, mida sooviti küsimustiku lõpus veel lisada

Integratsiooni Sihtasutuse ning Narva Kolledži toel olen saanud erinevaid koolitusi ning kogemusi keeleõppest. Narva Kolledžil ning Tallinna lasteaedade õppevahendeid ja -materjale olen kasutanud paljude aastate vältel ning need on olnud praktilised ning ajatud mida soovitada. Lisaks olen olnud praktik kakskeelses rühmas/ lasteaias 37 aastat, oleme välja andnud oma lasteaias parimate praktikate kogumikke ning oma kogemuse pealt võin taas oma kogemusi jagada.

Kokkuvõte

Küsimustikule saadud tagasiside annab hea ülevaate ning on ülevaatlik sisend nii Pärnu Rajaleidja muukeelseid lapsi õpetavatele õpetajatele infopäeva korraldamise ettevalmistumiseks, õpetajate keelevaldkonna metoodilise nõustamise ja koolituste planeerimiseks kui kaasava hariduse põhimõtete rakendamise ja olemasoleva Pärnu linna koolide HEV-õpilaste tugivõrgustiku efektiivsemaks arendamiseks koostöös haridusasutuste, linnavalitsuse ja õppenõustamiskeskusega.

Küsimustikus toodi välja abiõpetaja ja väiksemate rühmade loomise ning tugisüsteemi arendamise vajadust, sh suur vajadus tugispetsialistide järele. Kui neid abivajadusi jätta tähelepanuta, siis tulemusena on meil ülekoormatud ja demotiveeritud õpetajad ning ebaühtlane õppetöö kvaliteet, mis on otseselt seotud lasteaiast kooli minnes kooli õppetöö kvaliteediga.

Küsimustikus rõhutati väga suurel määral vajadust praktiliste kogemuste jagamise, järjepideva õpetajate metoodilise ettevalmistuse toetamise ning süstematiseeritud ja lihtsasti kättesaadava õppevara järele. Lisaks märkimisväärselt rõhutati vajadust toetada muukeelsete laste õpetajaid lastevanematega koostöö ja vanemate nõustamise tõhustamisel. Seejuures on oluline leida aega ja muukeelsete lastega töötavaid ning häid tulemusi saavutanud praktikuid, kes saavad oma kogemusi ja edulugusid jagada nt seminaridel, konverentsidel (töötoad) või sisekoolitustel. Kindlasti tuleb leida lahendusi juba kasutusel oleva ning loodava õppevara süstematiseerimiseks ja selle õpetajatele jagamiseks.

Küsimustiku analüüsis selgus asjaolu, et on oluline tõsta õpetajate teadlikkust ko-visiooni, mentorluse, supervisiooni ja keelevaldkonna metoodilise nõustamise tugimeetmetest.

Seoses üleminekuga eestikeelsele õppele, mille kõrval paralleelselt on tähtis sõjapõgenikest õpilaste toetamine, kelle keeletase ei võimalda ei õpilasel täisväärtuslikult õppida ega õpetajal tavapäraselt rahulikult tempos töötada, on oluline nii HEV-õpilaste kui muukeelsete õpilastega töötavate õpetajate tugisüsteemi rakendamise arendamine. Viimane eeldab olemasolevate õpetajate motiveerimist ja toetamist ning eelarveliste vahendite sihipäraselt kasutamist.

Kokkuvõttes küsimustiku tulemused täitsid eesmärgi selgitada välja õpetajate toetamise vajadused. Nüüd on oluline hakata tugimeetmeid ellu viima.

Õpetajate ootused Pärnu Rajaleidja infopäeva teemade valiku osas

Õppemetoodika valdamine

1. Metoodika väljatöötamine
2. Õppetöö ettevalmistus
3. Muukeelse lapse kaasamine kogu rühma õppetegevusse
4. Kuidas tulla toime rühmas, kus on 4-6 ühte võõrkeelt kõnelevat last (näiteks vene keel)
5. Kuidas organiseerida nende laste toetamist tava rühmas, kui keeleoskus on puudulik ja nad ei soovi tegevustes osaleda? Eriti kui lapsel on Eesti keele õppimise suhtes täielik blokk ees.
6. Enam pakuvad huvi õppetöö korraldus ja läbi viimine muukeelsete lastega koolieelses rühmas, kui muu keelne laps ei valda eesti keelt. Kuidas tagada tema koolivalmidus ja arengule vastav tase?
7. Kui rühmas mitu erineva kodukeelega last hoiavad nad kokku ja suhtlevad vene keeles.
8. Kuidas tekitada lapsel huvi eesti keele vastu?
9. Millist metoodilist materjali kasutada?
10. Millist õppemetoodikat kasutada?
11. Õpetamise metoodika
12. Koolitused õppemetoodika osas
13. Laste õpetamise diferentseerimine
14. Lapse toetamine suures rühmas.
15. Raske välja tuua, kuna mul puudub tegelikult ettevalmistus muukeelsete laste õpetamiseks.
16. Erinevad metoodikad (keelekümblus, osaline keelekümblus, välisriikide kogemused, erinevad võõrkeelte õpetamiste metoodikad keelekursustel)
17. Mänguline lõimitud õpe
18. Muukeelsete laste õpetamise põhireeglid
19. Õppemetoodika - miks?, mida?, kuidas?
20. Õppetegevustesse kaasamine
21. Didaktikad
22. Lapse toetamine PCS pilte kasutades.
23. Õppemängud
24. Kooliminejate toetamine

Koostöö koduga ja vanema nõustamine

1. Kuidas kaasata lapsevanemaid laste keeleõppesse ja selle toetamisse?
2. Kuidas paremini teha koostööd peredega?
3. Kuidas viia läbi koosolekuid, kui seal on kolm erinevat keelt ja puudub keel, millest kõik aru saavad?
4. Kas nüüd, kus õpe lasteaedades peab toimuma ainult eesti keeles, tuleks pigem vältida ka vanematega suheldes inglise ja vene keelt?
5. Kuidas saab muu emakeelega lapsevanem (kes oskab eesti keelt hästi või mitte eriti hästi) ise kodus toetada last eesti keele õppimisel?
6. Koostöö muukeelse lapse vanematega
7. Muukeelse vanema nõustamine
8. Muukeelsete laste vanemate kaasamine
9. Koostöö lapsevanemaga
10. Kuidas arendada kõne kui pere teine laps räägib muus keeles ning vanemate poolt kuuleb rohkem vene keelt?
11. Kuidas saavad vanemad kodus veel toetada muukeelset last?
12. Peredega koostöö, pere tugi.

Heade praktikate jagamine

1. Näidistunnid
2. Millised võimalused on parimate praktikate saamiseks.
3. Kuidas toimub teise keele omandamine lastel, õpetamise ja toetamise metoodika, kogemuse jagamine.
4. Vahetada kogemusi, kuidas kellelgi on õnnestunud hajutada ühte hoidvat muukeelset ja valjuhäälsset mängugruppi ja kas selle pärast üldse peaks muret tundma?
5. Heade praktikate jagamine

Muukeelsete HEV-õpilaste toetamine

1. Muukeelse lapse kõne arengu toetamine, kui tal on kõneprobleemid emakeeles.
2. Kuidas õpetada nt vaimse puudega muukeelseid lapsi?

Õppetöö korraldus

1. Lasteaia peaks olema eraldi keeleõppe rühmad.

Õpetajate ootused keelevaldkonna metoodilisel nõustamisel teemade käsitlemiseks

● Sihkkeeles õpetamise metoodika

- Tunnen puudust koolitustest, kogemuspäevadest jms praktilistest kogemustest.
- Koolitustele saavad alati väga vähesed, kellel rohkem sihtgruppi kuulujaid, seega ei õnnestu enda metoodikat efektiivsemaks muuta.
- Õpetaja lülitub liiga kergelt vene keele peale (vene ja ukraina kodukeelega laste puhul).
- Õpetaja enda keeleoskamatus (nt vene keel).
- Õpetajad vajavad tuge ja enesekindlust eesti keelest erineva koduse keelega lastele eesti keele õpetamise osas.
- Vajaksin õppemeetodite tutvustust.
- Metoodika muukeelse lapse õpetamiseks.
- Teadmised keelevaldkonna metoodikast ja muukeelsete laste õpetamise praktikast.
- Õpetajate nõustamine.
- On vaja aega ja praktilisi kogemusi.
- Kui tulevad väikesed lapsed, siis kuidas alustada nendega kohe algusest õigesti keeleõpet?
- Kuidas hinnata ea kohast arengut muukeelsel lapsel.
- Kuidas paremini kaasata last, kes veel ei saa aru küsimustest ja kuidas paremini aru saada näiteks ühises hommikuringis, kas laps ei saanud aru või ei tea?
- Suurem probleem on eesti keele õpetamisel, kui laps jõuab lasteaeda alles koolieelikuna.

● Kaasava hariduse rakendamine ja HEV-õpilaste toetamine

- Erivajadustega laste arv kasvab ka muukeelsete laste seas.
- Kuidas õpetada erinevate puudega muukeelseid lapsi?
- Mõne lapse puhul on vaja arendada sotsiaalseid oskuseid, sest tekib probleeme pigem käitumisega, mis tülisid tekitab laste vahel ja seetõttu suhtlust ka vähem.
- Murekohad on suured rühmad ja erilised lapsed rühmas - napib aega, et jõuda iga lapseni.
- Mõnel lapsel on väga raske kahte keelt korraga omandada. Keelepuudega laps ei omanda ka oma emakeelt õigesti ja lisaks sellele võivad olla veel hääldusprobleemid.
- Muukeelse lapse kõne arengu toetamine, kui tal on kõneprobleemid emakeeles.
- Muukeelsete laste spetsialistide puudus, kes hindaks lapse kõne oma emakeeles ja selgitaks välja, kas on takistusi keele omandamiseks.

- Rühmapersonali puudus. Lisaks muukeelsetele lastele on meil kaasav haridus ning rühmas palju tähelepanu- ja käitumishäiretega lapsi mistõttu jääb abikätest puudu.

- **Õppevara ja õpikeskkond**

- Vajaksin õppematerjale - ja need võiksid olla kättesaadavad, mitte nii, et kuskil on keskus, kust saad minna neid otsima ja laenutama väljaspool enda tööaega.
- Võiks olla rohkem ja tunden puudust temaatilistest materjalidest, piltidest jms.
- Pildimaterjal teatud teemade käsitlemisel.
- Pildimaterjal, et laps midagigi hoomaks, erinevatel teemadel.
- Õppematerjal on oluline.
- Piiratud võimalused. Vaja oleks õppeklassi, juhendajat, puuetundlikku tahvlid ja õppevahendeid.
- Rühma keskkonna kujundamine.

- **Muukeelse õpilase motiveerimine õppetegevustes sihtkeele kasutamiseks**

- Lapsed eelistavad mängudes sama keelega lapsi ning õpetajatel on keeruline motiveerida muukeelset last mängima eesti keelt kõneleva lapsega.
- Kuidas on võimalik vene koduse keelega lapsega suhelda nii, et täiskasvanud räägivad ainult eesti keeles?
- Kui rühmas on rohkem kui üks-kask muukeelset last, siis kuidas kõige efektiivsemalt keeleõpet teostada?
- Murekohaks on kui rühmas on juba muukeelsete grupp, kes suhtlevad-mängivad isekeskis omas "keelemullis".
- Kui rühmas on mitu muukeelset last, kuidas saaks panna rääkima ka omavahel eesti keeles?
- Lastel puudub huvi uue keele õppimisel (paljud ei taha õppida, sest arvavad, et varsti sõidavad ära ja pole vaja keelt õppida (ukraina lapsed).

- **Koostöö vanematega**

- Lapsevanemate enda motiveeritus ka õppima keelt.
- Kuidas suunata ja toetada lapsevanemat lapse arengule ja keele õppele kaasa aitamisel?
- Murekohaks on peredega suhtlemine kui enda võõrkeele oskus ei ole väga hea.
- Mõnel lapsel pole kodust tuge keele õppimisel. Just need lapsed vajavad kõige rohkem abi.
- Sooviks saada teadmisi juurde, kuidas kodu panust suurendada.
- Muukeelsed vanemad, kellega on keeruline koostööd teha.

- **Õppetöö korraldus**

- Liiga suured rühmad
- Kui rühmas on 4 muukeelset last, kuidas (millisest ajast) teha muukeelsete lastega individuaalset tööd?
- Liiga suur muukeelsete laste arv viimasel ajal mis takistab keele omandamist.
- Napib aega teha individuaalset tööd.

- **Hetkel ei vaja sekkumist**

- Tore, vajadusel võtame ühendust. Hetkel on meil eesti keelest erinevate kodukeelega laste integreerumine läinud sujuvalt ning õpetajad on tundnud end antud teemas kindlalt.
- Muresid pole. Suhtlesin möödunud talvel EKI inimestega ning nende arusaam tol hetkel oli, et lasteaiad saavad ise hakkama.
- Oleme õppeaasta algusest suutnud väikelapse (kuni 3a) kõnesse saada mitmeid eestikeelseid sõnu juurde, kuid korraldustest aru saab järjest rohkem.
- Pole vajalik